

продовольчої безпеки країни і забезпечення експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств, вихід їх на нові ринки збуту продукції.

Інформаційні джерела

1. Наповнюють бюджет і годують. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/napovnyuyut-byudzhet-i-goduyut/>.

2. Тарас Висоцький: Окупанти крадуть в українських аграріїв зернові, олію, овочі та сільгосптехніку URL: <https://minagro.gov.ua/news/visockij-okupanti-kradut-v-ukrayinskih-agrariyiv-zernovi-oliyu-ovochi-ta-silgosptechniku>.

3. Безверхий К.В., Ковач С.І. Облік та оцінка біологічних активів у сільськогосподарських підприємствах. *Фінанси, облік і аудит*. 2013. Вип. 1. С. 229-239.

УДК 657

С.І. Васи́лін, д-р екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ МАЙНА БІЗНЕС-СУБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Основу функціонування бізнес-суб'єктів становить майно, яке включає необоротні та оборотні активи, використання яких є основою генерування економічних вигод та безперервного протікання технологічного циклу. Із початком повномасштабного військового вторгнення російської федерації на територію України, бізнес-суб'єкти низки регіонів України, особливо на сході, півдні та півночі, зустрілися з низкою загроз, втратою контролю чи фізичним знищенням майна.

З погляду бухгалтерського обліку реалії війни вважаються надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами, які у пов'язані з тимчасовою окупацією територій розташування бізнесу та майна; знищенням майна внаслідок обстрілів чи ракетних ударів; псуванням майна (будівель, техніки, обладнання, виробничих запасів, продукції, товарів) внаслідок неможливості доступу до нього; крадіжками майна та продукції та ін.

На сьогодні понад 18% території України перебуває під тимчасовою окупацією російським режимом. Згідно Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», «за державою Україна, територіальними громадами сіл, селищ, міст, розташованих на тимчасово окупованій території, органами державної влади, органами

місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного права зберігається право власності, інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території» [1]. Водночас, об'єкти, які перебувають на тимчасово окупованій території, у бухгалтерському обліку відображають у складі активів підприємства; щодо зазначених об'єктів підприємство має застосовувати процедуру знецінення (визнавати втрати від зменшення корисності) за правилами НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» [2].

По суті за об'єктами, щодо яких втрачено контроль, втрачено критерії щодо їх визнання активами. Проте, згідно Порядку подання фінансової звітності, у річній фінансовій звітності інформація про активи, до яких неможливо забезпечити безпечний та безперешкодний доступ, відображають за даними бухгалтерського обліку [3].

Згідно Листа Міністерства фінансів України від 09.12.2020 № 41020-01-10/38057, підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств [4]. Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 1 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду. Отже, поки не відбудеться повноцінна інвентаризація, неможливо припинити обліковувати майно, навіть якщо воно не відповідає умовам для визнання його активами.

Таким чином, чинні нормативно-правові акти обумовлюють такі можливі моделі обліку пошкодженого, втраченого, знищеного чи тимчасово окупованого майна:

1. Визнання знецінення (зменшення корисності) активів, що пошкоджені внаслідок бойових дій з дати такого пошкодження (на підставі первинних документів).

2. Списання активів, що пошкоджені внаслідок бойових дій, щодо яких втрачено контроль чи які перебувають у зоні активних бойових дій (на підставі первинних документів).

3. Призупинення нарахування амортизації в податковому обліку за активами, що пошкоджені внаслідок бойових дій з місяця, наступного за місяцем визнання шкоди тощо.

За нормами п. 5 П(С)БО 28 оцінювати, чи існують ознаки можливого зменшення корисності активу, підприємство повинне на дату річного балансу. При визначенні суми очікуваного відшкодування активу за однією з оцінок, важливих для процедури зменшення корисності, підприємству також треба спиратися на інформацію про вартість саме на дату річного балансу [2]. У разі наявності будь-якої такої ознаки розраховують суму очікуваного відшкодування активу. Тобто обов'язковий тест на знецінення (зменшення корисності) проводять наприкінці кожного фінансового року. В обліку ці операції обліковуються наступним чином (табл.). Водночас, списання запасів здійснюється на підставі Інвентаризаційних актів із оформленням відповідних Актів списання запасів (Дефектних актів, Актів фіксації пошкоджень тощо).

Таблиця 1 – Основні кореспонденції рахунків з обліку майна в умовах обставин, обумовлених впливом війни

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Відображено втрати від зменшення корисності ОЗ / НМА	972	131 / 133
За умови попередніх переоцінок ОЗ / НМА:		
• на суму зменшення корисності в межах перевищення попередніх дооцінок (вигід від відновлення корисності) над уцінками (втратами від зменшення корисності)	411	131 / 133
• на суму різниці	972	131 / 133
Відображено вигоди від відновлення корисності ОЗ/НМА	131 / 133	742
Відображено списання (ліквідацію) ОЗ:		
• на суму залишкової вартості	976	10
• на суму зносу (амортизації)	131	10
Списано вартість зіпсованих / знижених / викрадених запасів	947	20/21/22/ 26/27/28
Списано торгові націнки за товарами, які обліковують за ціною продажу	285	282
Відображена уцінка запасів на дату балансу	946	20/26/27/28

Джерело: систематизовано автором на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Таким чином, доки не відбудеться повноцінна інвентаризація, неможливо припинити обліковувати майно. Ведення обліку, зокрема реєстрація подій та дій щодо майна бізнес-суб'єктів, які виникають внаслідок воєнних подій та тимчасової окупації, є необхідною умовою для достовірного та об'єктивного представлення інформації, яка використовується різними зацікавленими сторонами для прийняття управлінських рішень на різних рівнях: мікро, мезо- і макрорівнях.

Інформаційні джерела

1. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України № 1207-VII від 15.04.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 01.11.2023).

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»: наказ МФУ №817 від 24.12.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text> (дата звернення: 02.11.2023).

3. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: постанова КМУ № 419 від 28.02.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.11.2023).

4. Щодо обліку об'єктів, що знаходяться на тимчасово невідконтрольній території: лист МФУ № 41020-01-10/38057 від 09.12.2020 р. URL: <https://document.vobu.ua/doc/13790> (дата звернення: 02.11.2023).

УДК 330.101

Ю.С. Герасименко, д-р екон. наук, доц. (*БІНПЮ, Біла Церква*)

РОЛЬ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИЧОГО ПЕРСОНАЛУ У ПРОЦЕСІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Роль кваліфікованого робітничого персоналу у процесі повоєнного відновлення України є вельми важливою. Після завершення війни, країна потребуватиме значних зусиль для відновлення своєї інфраструктури, економіки, соціальних систем та інших сфер життя. Кваліфікований робітничий персонал грає ключову роль у цьому процесі.

Кваліфіковані робітники, такі як будівельники, електрики, сантехніки та інші спеціалісти, виконують роботи з відновлення та розвитку доріг, мостів, житлових будівель, енергетичної і водопостачальної інфраструктури. Робітники, які мають навички в різних галузях, включаючи промисловість, сільське господарство та